

fundets generelle udviklingsgrad tillader det; og at det endelige mål må være intet mindre end at give alle del i udøvelsen af den suveræne statsmagt. Men i samfund, der er større end en enkelt lille by, kan alle ikke deltage personligt i andet end en meget lille del af de offentlige anliggender, og følgen er, at den ideelle form for en perfekt regering må være repræsentativ.

Abraham Lincoln

Talen ved Gettysburg 19. november 1863

Indledning

Slaget ved Gettysburg 1.-3. juli 1863 var det største og blodigste under Den Amerikanske Borgerkrig. Det blev vundet af Nordstaterne, og 19. november afholdt Nordstaterne en stor ceremoni, hvor man indviede kirkegården i Gettysburg som mindesmærke for de faldne i slaget. Præsident Lincoln (1809-65) holdt en kort tale, der formelt var en lovprisning af de faldne soldater, men i virkeligheden var udformet som en lovprisning af de idealer, som de faldne soldater havde kæmpet for, nemlig frihed: »undfanget i frihed« og »frihedens genfødsel«, lighed: »alle mennesker er skabt lige«, og folkestyre: »en regering af folket, ved folket og for folket«.

Lincolns tale blev hurtigt et dokument på linie med Uafhængighedserklæringen af 1776 og USAs forfatning af 1789. Den rummer en af de ældste sammenstillinger af lighed, frihed og demokrati som tre uadskillelige grundværdier, og lige siden har man i utallige definitioner af demokratiet søgt tilbage til Lincolns tale og gentaget dens slutning som essensen af, hvad demokrati er som styreform: »en regering af folket, ved folket og for folket«, på engelsk: »government of the people, by the people, for the people«. Problemet er, at ingen er sikker på, hvad disse berømte ord betyder. Henviser »en regering af folket« til en regering udsprunget af folket? Eller til en måde, man kan regere folket på, nemlig ved folket og for folket? Ingen

ved det, for ingen ved længere, om Lincoln sagde Government of the people, *by* the people *for* the people, eller government of the people *by* the people *for* the people.

TEKST

For syv og firs år siden bragte vore fædre en ny nation til verden på dette kontinent, undfanget i frihed og indviet på det grundlag, at alle mennesker er skabt lige.

Nu står vi midt i en stor borgerkrig, som skal afprøve, om den nation, eller nogen nation, som er født af og viet til de samme ideler, kan bestå. Vi mødes på en af denne krigs store slagmarker. Vi er kommet for at indvie en del af den til et sidste hvilested for dem, der her gav deres liv, for at denne nation kan leve. Det er helt igennem rigtigt og passende, at vi gør det.

Men i en højere forstand kan vi ikke indvie, kan vi ikke hellige denne jord. De tapre mænd, levende som døde, som kæmpede her, har allerede indvidet den langt ud over, hvad vores fattige formåen kan lægge til eller trække fra. Verden vil hverken hæfte sig ved eller længe huske, hvad vi siger her i dag, men den kan aldrig glemme, hvad de gjorde her. Det er snarere os, de levende, der skal indvies til det uafsluttede arbejde, som de, der kæmpede her, hidtil så fornemt har udført. Det er snarere os, der skal forpligte os til den store opgave, som ligger forude. Lad os fra de ærede døde hente øget hengivenhed over for den sag, som de her bragte det største af alle ofre. Lad os her højtideligt beslutte, at disse døde ikke skal være døde forgæves, at denne nation med Guds hjælp skal opleve frihedens genfødsel, og at princippet om en regering af folket, ved folket og for folket ikke skal forsvinde fra jorden.

James Bryce *Det amerikanske samfund*

Indledning

James Bryce (1838-1922) var en af de mest alsidige personligheder i Victoriatidens England. Han var historiker, jurist, forfatter, politiker og diplomat. I sin fritid var han bjergbestiger, og han var en af de første, der nåede toppen af Ararat. Han var professor i jura ved Oxford Universitet samtidig med, at han var liberalt medlem af Underhuset og i flere perioder medlem af kabinettet. I årene før Første Verdenskrig var han Englands ambassadør i USA.

De forfulgte mindretal havde en trofast forkæmper i James Bryce: Han angreb tyrkerne for deres grusomme behandling af armenierne, han støttede irernes krav om hjemmestyre, og under Boerkrigen var han en af de få englændere, der kunne se sagen fra boernes side. Han var overbevist demokrat, og han studerede demokratiet, hvor han fandt det i dets mest udviklede form: i England, i Australien, i USA og i Schweiz.

I perioden 1870-83 rejste han flere gange til USA og samlede materiale til sit hovedværk *The American Commonwealth*, der udkom i to bind, første gang i 1888 og sidenhen i flere reviderede udgaver. Ved siden af Tocquevilles værk er Bryces skildring af samfundsforholdene i USA en af det 19. århundredes mest skarpsindige analyser af den demokratiske statsform. Medens Tocqueville er mere filosofisk og teoretisk anlagt, er Bryce pragmatiker. Der lægges større vægt på en præcis beskrivelse af institu-